

Elnök bemutatja Pozsony város felújítását a közgazdasági törvényjavaslattal. — Makray Aladár előadó a védőbizottság részéről jeleníti meg az 1876. évi kiadandó újonc- és pótlókatételek megajánlása tárgyában benyújtott törvényjavaslattal a bizottság előfőadója.

Elnök jeleníti meg az indítvány-könyvből újabb indítvány bejegyzéseit; az interpellációk könyvébe be van jegyezve Mecser Gyula interpellációját az áru s különösen a sószállítás elé egyes vasúti társulatok által görögített akadályok elhárítása tárgyában, a közmunka és közlekedési miniszteriumhoz.

Naprendre van a pénzügyminiszterium költségvetése és pedig az államjogi eladásiából befolyadó és a 153 mil. frt ezüst-kölcsön törlesztési alapjába beszámítandó összegekről szóló X. czím feljuttatott tárgyalása.

Madarász József előfőadó a tárgya nézve véleményét előadandó felhívja a pénzügyi bizottság előfőadóját, vizsgáltsa fel a főt, vajjon az államjogi eladásból 1876-ra előirányzott bevétel részletes kimutatása tárgyalatott-e részletesen a pénzügyi bizottság által, vagy nem? — **Ordódy Pál** előfőadó: Mindenesetre tárgyalatott.

Madarász József: Ezen felvilágosítást a t. előadó urnak szívesen közlöm: hanem engedélyt kérek a t. ház és a t. pénzügyi bizottság tagjait, miként szabad legyen kifejeznie azt, hogy kívánja-e, mikor hazánk pénzügyi helyzete így rossz állapotban van, meg inkább óhajtott volna, hogy a pénzügyi bizottság részletesen is — nem a legapróbb parcellákat, és nem azokat értem, hanem az egyes birtokrészekre, sőt egyes egyévi telekre nézve, melyek nevezetesebbek figyelmét ne engedje volna elkerülni, hanem beható tárgyalás alapját vette volna. — **Elnök** megengedi a t. háznak, hogy 1873. június 24-én történt, a mikor a pénzügyi bizottság igen is minden ily egyes tételre részletes vizsgálatot tén és részletesen adta elő véleményét. Eleve emlékszem rá, hisz ott van a napló VII. kötetének 271. lapján, hogy bizonyos tételből az eladásra ajánlott dohánynak beváltási épületnek a pénzügyi bizottság arra hívja fel a figyelmét, hogy ezek az eladásra szánt ingatlanok előirányzatból töröltesse nek is, továbbá eleve emlékeztetése lehet a t. háznak az, hogy midőn a pénzügyi bizottság javaslata is az eladásra szánt birtokoknak elárúsítását, innen a házhoz egy külön szabiköztséget küldött ki, hogy azon képviselők, kik ismerik részleteket is ezen eladásra szánt birtokokra nézve mondják meg véleményüket, vajjon helyes-e azok eladása vagy sem? Ezen bizottság is megette jelentését és ennek folytán a ház igen sokat kivett azon előirányzatból, hogy i. azok ne adassanak el. En elegendő megjelölés, hogy van abban igen sok ily birtokrészlet, mely eladandó, de lehetnek olyanok is, melyek nemcsak nem adandók el, hanem nem is adhatók, s ennek megfontolása végett — mielőtt a tárgyat érdemlegesen határoz a ház újabb — én nem kívánok külön szabiköztséget, hanem ezek felvilágosítása végett újabb a pénzügyi bizottsághoz kérem utasítást.

Egyetlen egy indokot nygok bátor ezeken kívül még felhozni. A pénzügyminiszter az azt mondta tegnap Simonyi Ernő barátnak, hogy hisz ez újabb eladandó birtokok között nincsenek oly nagy birtokok, ott csak — nem emlékszem jól a számokra — tudom 7-800 holdnyi birtok részletekről van szó. En nem vehetem rossz néven, hogy a t. pénzügyminiszter ur mindenesetre nem figyel. De meg fogja engedni a t. pénzügyminiszter ur, s ezt csak indokulással hozom elő annak, hogy helyesen találom, hogy megvizsgálás és jelentés tétel végett újabb visszaadassék a pénzügyi bizottságnak a csak körülbelül számtíz ósse azon bir tokrészeket, melyek eladandók lesznek, a 17 ezer holdat meghaladókat. Azon birtok részek pedig, amelyek 500 holdon felüliek körülbelül a 21 részletben vannak a ezek között van 690 van 600 holdal, van 7000, 1000 és 867 holdal. Azt hiszem t. ház, hogy nem kell bővebben indokolni azt miszerint lehetetlen az, hogy helyesen és igazságosan itéljen a t. ház a nélkül is, hogy a pénzügyi bizottság előtt először, azután a képviselők, azután a pénzügyminiszter megfontolhatják a mult országgyűlésen, hogy igenis a mik itt eladásra előirányzatnak, a bizottság általi újabb tárgyalás folytán oda világitottan fel, hogy azok nincsenek helyes arány ban s helyes beszerzésben felvéve és ha fel vannak véve még kérdés, hogy olyan-e az idő, hogy azok eladásra elhatározassék.

En ezt csak is időkiemelés tekintetéből ajánlom a t. háznak, mert ellenkező esetben, ha a t. ház nem fogna elfogadni, mi, kik az ország birtokainak eladását úgy, hogy azok előlegesen meg egy bizottság által se tárgyaltassanak részletesen, nem tartjuk nem csak igazságosnak hanem méltányosnak sem, kenytelenek leszünk az egyes részleteknek kért felvilágosítást a házban, s ez bizonyára sokkal több időt fogna a tárgyalásból elvenni, mintha ezen részletek a pénzügyi bizottságban adnatok elő, a pénzügyi bizottságban a képviselők, kiket érdekel, ott megjelenésük könnyebben vehetnek a dohogról tudomást. Ezen tekintetből bátor vagyok következő határozati javaslatot a t. háznak ajánlani. (Olvasva.) Határozati javaslat. Az állam javak eladásából 1876. évi előirányzott bevételnek részletes jelenlése, utasítások a pénzügyi bizottsághoz a jelet, hogy az eladási szándékolt egyes részletekre nézve is felvilágosítván magát e részbeni jelentését meg a költségvetés tárgyalása alatt a háznak terjessze, addig az ezt illető szükségeslet erre vonatkozó fedezeti tételek iránti elhatározás függőben tartatván.

Ajánlom nemcsak az igazság, de a méltányosság is idekiemelés tekintetéből határozati javaslatot előfőadó.

Széll K. pénzügyminiszter nem látja át, miért kellene e tételt visszautasítani újabb megvizsgálás végett. Hiszem nem arról van, ugymond, szó hogy azon becsárban adassanak az illó birtokrészek, melyek fel van véve, mert ez csak egy tájékozló szolgáló értékesítés. Az eladásnak meg van a maga rendes eljárás módja. Kihirdették, hogy ezen és ezen parcella eladatik, enyire van becsulva s a ki annál többet iger és minél többet iger és a feltételeknek eleget tesz az fogja megkapni. — Ha az államjogi törvényes rendszeres eladásról volna szó, ugymond maga is azt kívánom, hogy törvényhozási rendszeres tárgyaláson menjen keresztül az egy, de ez az eset nem forog fen, a költségvetés egy tételét tehát elfogadják. (Helyessé a közpén).

Zsedényi Ede udj látja, hogy Madarász nem bir kellő ismerettel a fenfőleg kérdésről. Ity ily birtok részek vannak eladásra kitűzve, melyek vagy semmit nem jövedelmeznek, vagy melyek az uradalom székhelyéről távol esvén még ráfizetést igényelnek. — Ezután a többség 1,200,000 frtal elfogadja az előirányzatot s így Madarász határozati javaslata eliesik.

A Buda pesti Közlöny-nek 1878. évtől az államjogi eladások nyomatása és kiadása által felreteszelt epületi átalakítások és felszerelésekre 1876. évi feljuttatott 20,000 frt felvéve.

Orbán Balázs udj tart, hogy a 20,000 frtnak nem maradnak el utóbajai s 1877-ben még többet fog maga után vonni az államjogi eladások örvénybe, melybe már annyit elvezett kiesett temetkező be. — Kérdi, min felserelését kívánhat az oly jeles berendezés nyomdá 7 legelőbb néhány pár másza petit betűre lehet csak szükség, mi néhány száz forintból kikérül s mit elég ideje korán lesz 1878. kezdetéig is beszerezni, vagy inkább a nyomda üzemeltetésében ezen időig elkészíteni. S így az indokolatlan 20,000 frt törlesztés hozza javaslata. A többség a tételt megszavazta. A bányászati gazdasági és erdészeti szövetkezetek és decentralizált alkalmával hivatalnokoknál a kedvezményi előtjáró illetmények biztosítására és a fennmaradó külön osztályi szükséglet fedezésére 25,000 frt a borsosmas-váltásból 19,275 frt. Tiszai Kornai Károly udj érdeklődik a fennmaradó javak megváltása feben ez évre 185,714 frt. — Vita nélkül elfogadott.

A régebben eladott államjogi eladásból esedékesé vált, 1876-ban befolyandó és az állam szabandékre álló összegekből 523,930 frt iránvontatik elő, melyvel szemben a pénzügyi bizottság a súlyos viszonyokra való tekintettel 400,000 frtot hoz indítványát. — **Madarász J.** nek e cim ellen nincs észrevétele, de úgy találja, hogy a fennmaradó nem helyes ezután a következő határozati javaslatot adja be. A 400,000 frtbl. mit után nemcsak az eladott, de az eladandó birtokból is előirányzatot, ezeknek összege töröltessek. — A többség a pénzügyi bizottság javaslatát fogadja el.

Az államjogi eladásból befolyandó s a 153 millió forint ezüst-kölcsön törlesztési alapja beszámítandó összeggel: 1,200,000 frt.

Madarász József: En megengedtem első felszólalásomban is, hogy lehet igen ezen eladandó birtokokból a mi nemcsak eladható, hanem el is adandó és azért óhajtottam igen is hogy az egész a pénzügyi bizottsághoz visszautasítások megvizsgálás végett, ott azután az egyes tételnek könyveben adhatók elő az észrevételek. Okvetlenül szükséges volna tudni a birtokrészeknek, mi az azokból befolyó jövedelem a mely biztosítva van. Pl. a kormánknál és a regálnál megfontolandó, hogy nem jöhet-e egyszer elő az eset, hogy pl. a. királyi kisebb haszonvételek megszüntetnek és talán meg is váltának és akkor nem lesz-e az állam képtelen azon már eladott kisebb királyi haszonvételekért többet fizetni magukért ezen megszüntetendő haszonvételekért, miut a mennyiret az egész haszonvételek épület-kellék és talán még egyéb hozgatartozandókkal is ellátak. — És különösen mindenesetre kérem a t. pénzügyminiszter urat, méltóztatik a „Rank-herlein” furdó név alatt, melyet én ránti furdónak értek — 100,000 frtnyi eladásra szánt birtok részlete nézve felvilágosítani bennünket, niből ill-e a birtok rész, mi azon birtok kétsége és bevétele? Másodszor felvilágosítást kérek a 42. és a 48. lapon a 37. szám alatt eladandó birtokrészletiránt. A 44-ik lapon a 62. sz. alatt foglalt birtokrészletekre nézve. Mindenesetre kérem a miniszter urat, méltóztatik, ha a többiekre nem, de a furdóra a szabványos minőségű függőben tart, mi részletezve nem adatik elő, hogy az, a mi itt eladandó szándékoltatik.

Széll Kálmán pénzügyminiszter részletesen kifejti az okokat, melyek az a kérdéses részletek eladására bírtak. — **Móricz Pál** különösen a mármori erdőterületekre mondja el véleményét.

Simonyi Ernő: En megvallom, nem lehetek megelégedve a miniszter ur válaszával. En komolydolgok tartom azt, hogy ha az állam engedélyt javának eladását, kivált ha oly nagy mértékben szándékoltának eladandó, mint az előtűnk felszólalozni nem lehet. En nem vonom kétségbe, hogy a miniszter azt nem tudhatja, de én azt hiszem, hogy mikor a parcellák eladásra kiszemeltettek, ez az ottani igazgatóságok ajánlata következtében történt, és akkor meg kívánom, hogy nutassa meg az illető igazgatóságok micsoda hasznót hajt, és micsoda előnyöknek annak eladását? mert hogy azon uradalmi tiszteknek nem kényelmes a kezelés, az elhelyez, de szeretném tudni, hogy az uradalom tisztjei elegendenek-e egyrészt fizetésükhöz, midőn teendőik egy része levetik nyakukról? — Azt

TÁRCSA.

Színházi esték.

VI.
Ismét meggyőződtem arról, hogy nincs olyan roz, a minizt jó oldalát ne lehetne — képzelné. Ha miniszterialis Irók Trefort ur törvényjavaslattal a polgári házasságról „hatalmas lépésnek” látják a kötelező polgári házasság irányában, viert ne látbatánk mi is udvös reformot abban a viertben, mely a nemzeti színház előtt közi eltebe hivatt? Reformnak minden esetre reform. Ne lehetne udvös is? Ha most nem, há majd! Egykor. Hiszen, ha a szerelmesnek szerződött B e r c s e n y i őreg urakat játszik, H a m i kiben Szerdahelyi utódját fedezték föl, operában énekel, M a l e c k i n é asszony „A fekete domino”-ban lép föl, mi mennyinek nem lehet ez egy hatalmas előkészítő lépése? Ime például T a n n e r n é asszonyság. Ez idő szerint annyiszor énekel mint sem előtte sem utána senki. Ha a viertben lábra kap s reform nem csak reform lesz, hanem mint jelzem udvös is, T a n n e r n é meg fogja lenni azt a helyet, a melyen operában drámában egyaránt szívesen látott staffage lesz. H e l y e k a. a drámai szendék, ki már most is énekel a citra-klubban, talán egészen azt volna engedhet az ének illetőleg a klub részére. . . . S így majd kezdendé jövünk a többivel is s az

ság és időkiemelés tekintetéből határozati javaslatot előfőadó.

Széll K. pénzügyminiszter nem látja át, miért kellene e tételt visszautasítani újabb megvizsgálás végett. Hiszem nem arról van, ugymond, szó hogy azon becsárban adassanak az illó birtokrészek, melyek fel van véve, mert ez csak egy tájékozló szolgáló értékesítés. Az eladásnak meg van a maga rendes eljárás módja. Kihirdették, hogy ezen és ezen parcella eladatik, enyire van becsulva s a ki annál többet iger és minél többet iger és a feltételeknek eleget tesz az fogja megkapni. — Ha az államjogi törvényes rendszeres eladásról volna szó, ugymond maga is azt kívánom, hogy törvényhozási rendszeres tárgyaláson menjen keresztül az egy, de ez az eset nem forog fen, a költségvetés egy tételét tehát elfogadják. (Helyessé a közpén).

Zsedényi Ede udj látja, hogy Madarász nem bir kellő ismerettel a fenfőleg kérdésről. Ity ily birtok részek vannak eladásra kitűzve, melyek vagy semmit nem jövedelmeznek, vagy melyek az uradalom székhelyéről távol esvén még ráfizetést igényelnek. — Ezután a többség 1,200,000 frtal elfogadja az előirányzatot s így Madarász határozati javaslata eliesik.

A Buda pesti Közlöny-nek 1878. évtől az államjogi eladások nyomatása és kiadása által felreteszelt epületi átalakítások és felszerelésekre 1876. évi feljuttatott 20,000 frt felvéve.

Orbán Balázs udj tart, hogy a 20,000 frtnak nem maradnak el utóbajai s 1877-ben még többet fog maga után vonni az államjogi eladások örvénybe, melybe már annyit elvezett kiesett temetkező be. — Kérdi, min felserelését kívánhat az oly jeles berendezés nyomdá 7 legelőbb néhány pár másza petit betűre lehet csak szükség, mi néhány száz forintból kikérül s mit elég ideje korán lesz 1878. kezdetéig is beszerezni, vagy inkább a nyomda üzemeltetésében ezen időig elkészíteni. S így az indokolatlan 20,000 frt törlesztés hozza javaslata. A többség a tételt megszavazta. A bányászati gazdasági és erdészeti szövetkezetek és decentralizált alkalmával hivatalnokoknál a kedvezményi előtjáró illetmények biztosítására és a fennmaradó külön osztályi szükséglet fedezésére 25,000 frt a borsosmas-váltásból 19,275 frt. Tiszai Kornai Károly udj érdeklődik a fennmaradó javak megváltása feben ez évre 185,714 frt. — Vita nélkül elfogadott.

A régebben eladott államjogi eladásból esedékesé vált, 1876-ban befolyandó és az állam szabandékre álló összegekből 523,930 frt iránvontatik elő, melyvel szemben a pénzügyi bizottság a súlyos viszonyokra való tekintettel 400,000 frtot hoz indítványát. — **Madarász J.** nek e cim ellen nincs észrevétele, de úgy találja, hogy a fennmaradó nem helyes ezután a következő határozati javaslatot adja be. A 400,000 frtbl. mit után nemcsak az eladott, de az eladandó birtokból is előirányzatot, ezeknek összege töröltessek. — A többség a pénzügyi bizottság javaslatát fogadja el.

Az államjogi eladásból befolyandó s a 153 millió forint ezüst-kölcsön törlesztési alapja beszámítandó összeggel: 1,200,000 frt.

Madarász József: En megengedtem első felszólalásomban is, hogy lehet igen ezen eladandó birtokokból a mi nemcsak eladható, hanem el is adandó és azért óhajtottam igen is hogy az egész a pénzügyi bizottsághoz visszautasítások megvizsgálás végett, ott azután az egyes tételnek könyveben adhatók elő az észrevételek. Okvetlenül szükséges volna tudni a birtokrészeknek, mi az azokból befolyó jövedelem a mely biztosítva van. Pl. a kormánknál és a regálnál megfontolandó, hogy nem jöhet-e egyszer elő az eset, hogy pl. a. királyi kisebb haszonvételek megszüntetnek és talán meg is váltának és akkor nem lesz-e az állam képtelen azon már eladott kisebb királyi haszonvételekért többet fizetni magukért ezen megszüntetendő haszonvételekért, miut a mennyiret az egész haszonvételek épület-kellék és talán még egyéb hozgatartozandókkal is ellátak. — És különösen mindenesetre kérem a t. pénzügyminiszter urat, méltóztatik a „Rank-herlein” furdó név alatt, melyet én ránti furdónak értek — 100,000 frtnyi eladásra szánt birtok részlete nézve felvilágosítani bennünket, niből ill-e a birtok rész, mi azon birtok kétsége és bevétele? Másodszor felvilágosítást kérek a 42. és a 48. lapon a 37. szám alatt eladandó birtokrészletiránt. A 44-ik lapon a 62. sz. alatt foglalt birtokrészletekre nézve. Mindenesetre kérem a miniszter urat, méltóztatik, ha a többiekre nem, de a furdóra a szabványos minőségű függőben tart, mi részletezve nem adatik elő, hogy az, a mi itt eladandó szándékoltatik.

Széll Kálmán pénzügyminiszter részletesen kifejti az okokat, melyek az a kérdéses részletek eladására bírtak. — **Móricz Pál** különösen a mármori erdőterületekre mondja el véleményét.

Simonyi Ernő: En megvallom, nem lehetek megelégedve a miniszter ur válaszával. En komolydolgok tartom azt, hogy ha az állam engedélyt javának eladását, kivált ha oly nagy mértékben szándékoltának eladandó, mint az előtűnk felszólalozni nem lehet. En nem vonom kétségbe, hogy a miniszter azt nem tudhatja, de én azt hiszem, hogy mikor a parcellák eladásra kiszemeltettek, ez az ottani igazgatóságok ajánlata következtében történt, és akkor meg kívánom, hogy nutassa meg az illető igazgatóságok micsoda hasznót hajt, és micsoda előnyöknek annak eladását? mert hogy azon uradalmi tiszteknek nem kényelmes a kezelés, az elhelyez, de szeretném tudni, hogy az uradalom tisztjei elegendenek-e egyrészt fizetésükhöz, midőn teendőik egy része levetik nyakukról? — Azt

Következik a közl. miniszterium költségvetésének tárgyalása.

Központi igazgatás közl. miniszter költségvetéséről. — **Pachy Tamás** közl. miniszter mindenek előtti kiemeli, hogy takarékosági szempontból meggett minden lehet. — Ezután átteszi az okok felsorolását, melyek pénzügyi kalamitásokat okoztak s felméri első sorban a v a s u t a k a t, melyeknek legfőbb baj volt, hogy maga az állam vette kezbe azoknak építését minden ter nélkül, pedig mindvégig vasutóknak építését megvannak a maga körülmenyét, ezáltal, viszonytal, a melyekre építőknek figyelemmel kell lenni, harmadik hiba volt, hogy az építés idegen memókok tervei után ké-

dektamálnak a szinpadon. Elég volna, ha mozdulatokkal kísérnék a sugó szavallatát, miután a hallgatóság tudomra nem alkudta ki, hogy egy ugyan-az a beszédet kétszer mondják el előtte. Részéről mindig kész vagy beérni vele, ha tudnillik az, hogy a sugó mutassa be a szerzőt, az előadásnak mulhatlan kelleke. Legelőbb, hogy a hűség kedvéért s az illusió érdekében a párbészedekhez mérten váltások fol egymást fért és nő sugó. Igaz, hogy ez újítás, helyesebben: egyszerűsítés nem járna valami nagy pénzügyi eredménnyel, mert hiszen a játszó személyzetet ennek folytán sem lehetne apasztani vagy csak jelentéktelenül. Hanem szépsézetit tekintetben nyernének vele. A költők interpretációját, legalább ami a szószentit visszadását illeti, biztosítható lenne. Az az eset, hogy a szaváló sugó vagy sugónó otthon felejtés szemévegét — a mulatóság egyetlen akadályát — a tapasztalat után itélve — semmiképp sem volna oly gyakori, mint az, hogy a most játszva szaválók máshol felejtik memorijáukat.

Dicsőretet és gáncsot nem kellene ugyan általánosságban tartanom, de tömegmondnoki hivatásom nem levén, tartok tőle, hogy a hol anyai a jogosult részes, már csak a sorrend megállapításában is hibázhatok. Hát még ha a sok „mellányos” tekintetre is volna szemem! X. ur példán eddig más szakmában működött. Y. asszonyunk csak nyolc hetit ideje volt, hogy eszerepre készüljön. Z. kis-

szült. Minde bajom most okvetlenül segíteni kell, és pedig ámbár most is nagy teher Magyarországra a megváltó vasuti kamat garancia összeg, mely abba fektetett, megis, hogyha azt akarjuk, hogy az eddig befektetett pénzünk gyümölcsözőtlenül ne heverjen, német tekintetben mulhatatlan szükséges meg befektetéseket tenni, amennyiben szükséges, hogy a hálózatnak azon része, mely százkutczákba vezet kiegyesztések.

Más részről szükséges, hogy hálózatunknak mód nyujtassék arra, hogy az ország terményeit minden időben képesek legyünk piacra vinni s így oda kell hatni, hogy a viciális pályák is kiépítésenek. Szükséges továbbá, hogy vasutainknak magyar igazgatása legyen, valamint az is, hogy az állam az eddigmél nagyobb mérvben befolyjon a vasutakra, főleg a garantírozottakra, és hogy a hazai vasutak a beföldi gyárakat különösen előnyben részesítsék.

Szükséges lesz törvényhozással intézkedni arról is, hogy a vasutaink egymásközi viszonyai szabályoztassanak, mert ezen viszonyoknál rendeltetéseknél megkérdezők szolgáltatást okot, és mindaddig, míg ezek tisztázva nem lesznek, míg a vasutaink függő kérdéssel lebonyolítva nem lesznek, a magyar vasuti rendszer helyesen és célszerűen tisztába hozható, a kamat garancia lejjebb szállítható nem lesz.

Ezután átter a miniszter tárgya második főtárgyára, a v i z s a b á l y o z á s r a, a v i z i utat rendezésének kérdésére, hol szerinte sokkal kevesebb történt, mint a mennyinek kellett volna történnie s az ország viszonyai mulhatatlan megkövénítik, hogy e téren is tövénjenek befektetések és főleg az alföld vára várja az udvös intézkedést. Erheb képest kijelenti a miniszter, hogy ő ezen irányban nagy figyelmet fordított és szükségesnek tartja, hogy most midőn nem lehetett e tekintetben semmit tenni, mert ennek keresztül vitelehez nagy intézkedések kelnek, a tervezetek és viszonyiránt tanulmányozások eszközöltessenek, hogy ha majd szerencsésnek bizonyok jönek, lehessen ez irányban tenni, és az ország felvirágzásának ezen főforrását akkor életbe léptetni. (Élénk helyesség).

Egy körülmenyt érint meg még. — Magyarországnak főcsatornája — ugymond — a Duna, ezen Dunát mint forgalmi eszközt igenis használja az ország, de nem használja ki ma még azon mértékben, melyben azt kihasználni kellene és lehetne. A házban már egyszer hosszas vitát keltett egy eszme, melynek keresztülvitelére tervezte volt, és ez a láncházok eszméje. A közlekedésnek ezen egy eszközt úgy akarják a miniszter életbe léptetni, hogy azon igen sok panaszra okot adó diffe-renciális szállítást, a mely jelenleg a Dunán végzik, ezen láncházoknak életbe léptetése által úgy lehetne modernálni, hogy Budapest semmi feleketében hátrányban ne legyen. (Helyesség).

A mi tárgya 3-ik részét az utakat illeti azokra nézve már most előre jelzi, hogy az útszak folyamában két törvényjavaslattal fog befejezteni, melyek ez irányban a követendő rendszer szabályozni fogják, és azon alkalmossal lesz helye a nézeteket tüzetesen kifejteni, a melyek e tekintetben a kormányt vezették. Ma csak annyit jelent ki, hogy szükségesnek tartja, hogy a jelenlegi nagy mérvű kezelési költségek az állam költségéből terheljék; mint másképp értetni nem lehet, minthogy ha ezen utaknak nagy része, a mennyiben azok megszűnnek főfontosságú birtak, mint- hogy valamely vasutal, csatornával vagy más közlekedési eszközzel párhuzamosan futnak és katonai szempontból nem mulhatatlanul szükségesek azt, hogy az állam kezében maradjanak, — ezen utak, a törvényhatóságok fognak kezelést végezt adatani.

Ragályi Ferdinánd: T. ház! A közlekedési miniszter ur azon kezdte beszédét, hogy elment a takarékoság azon hátraig, és azután hozta tette, hogy ha majd a közgazdasági törvény létre jön, többet fog megtakarítani. Engedje meg nekem, és úgy lát-zik csak olyan chaulouszerü dolog. Már a pénzügyminiszter ur is mondta és azt hiszem hogy a többi miniszter is fogják mondani, s erre majd fognak talán felvinni azokat a számokkal szerentek „bibeldőni”. Hanem a mi az exordium után jött, az be kell vallanom, örömet keltett bennem, hogy egyszer a miniszter padokról hallottam oly hangot, mely meggyőződéssel egészen megegyez, érem azt, a mi a t. miniszter ur a magyar nyelvre nézve mondott. Arra nézve is, a mi a vasutakról mondott, sok tekintetben, egy netezven vagyok. De a hid és ut-ván tekintetben meg vagyok vele egy véleményben. Ez olyan tárgy mely hosszas discussiót kíván.

En most átmenyek a közlekedési miniszterium költségvetésének általános tárgyalására. — Mi annak idején rámutattunk a kutorfórára, melyből csak nem minden bajunk erednek, kimutattuk az egyedüli módot, melyel szerütközni lehet. Most tehát meg azou óhajtatásomat nyilvánítom, hogy a közlekedési eszközökre vonatkozó törvényhozási intézkedések ezentel ne képezzenek pártkerdesi s ne legyen az főképp helyierdekek kérdése. De itt egyszerűsind szükséges, hogy mind a kormány, mind a többség jelet adja azon intenciójainak, hogy a bűnös, a bűnét a multa nézve is bűnhődjen. Nem fogunk csodalozni önk, ha ezen szóval „bűnös” legelőször is a keleti vasut jut eszembe. Bevallom uraim a mit történt a dolog. En azt akartam kérdeni a t. ősszminiszteriumtól, hogy ezen fámósus ügy hol nyugszik, most ezt nem tettem, mert épen most az úles alatt vettem a miniszteriumak előterjesztését, ahol arról is van szó. Nem akarok hosszas lenni uraim, egy kéresem van önök-höz, az hogy emelkedjék már egyszer a képviselők azon magaslatra, melyről kell, hogy mindig csak az egész ország érdeke legyen szemelőit és szá-

asszony egy мүkedvelő estélyen ígérték részt venni. Megannyi nyomós ok arra, hogy a sugó segedkedjék. Mert ne tessék hinni, hogy egyesek akaratán mulik. En legalább nem hiszem. Tudom, mennyi ugye baja van a színház minden tagjának. Először is míg szerephez jut. Kérem abba egy harmada az esztendőnek beletelik. Aztán míg szerződési ügyeit rendezi. Ez is legalább négy hónapot vesz igénybe minden évben. Ki volna képes tanulni, mikor naphosszat lótni futni kell, folyamodni, protectiont keresni, alkudozni, könyörögni, sirni és mosolyogni? Két hó a szünidő. Marad az esztendő tizenkét hónapjaiból netto kettő, vagyis alig elég arra, hogy a nagy nehezen megszerzett fizetési többlet elvetésbe beletalálhatja magát.

Ezeknél fogva is rozsol esett a hír, hogy a nemzeti színház igazgatósága meg akarja szüntetni a v a r b e l i eladásiakat. Igaz, hogy sok kifogást lehetett tenni ellenük elejétől kezdve művészi és gazdasági szempontból egyformán. De mikor ezek a budai előadások legalább pótlóttak az oly szükséges próbákat! Ez sem megvetendő. Kivált, ha a budaiak, pardon! a dunántúliai megelégedtek vele. Ha nem veszik illetlenségnek, hogy a nemzeti színházat rovarhoz hasonlítom, — a világegyetren suta heréhez — a budai előadásokat bizá-vást nevezhetem tapogatózó szarvainak. A mit elvégre rozslani sem lehet. Látszik, hogy a nemzeti színház igazgatósága tart valamit a nyilvánosság

szült. Minde bajom most okvetlenül segíteni kell, és pedig ámbár most is nagy teher Magyarországra a megváltó vasuti kamat garancia összeg, mely abba fektetett, megis, hogyha azt akarjuk, hogy az eddig befektetett pénzünk gyümölcsözőtlenül ne heverjen, német tekintetben mulhatatlan szükséges meg befektetéseket tenni, amennyiben szükséges, hogy a hálózatnak azon része, mely százkutczákba vezet kiegyesztések.

Más részről szükséges, hogy hálózatunknak mód nyujtassék arra, hogy az ország terményeit minden időben képesek legyünk piacra vinni s így oda kell hatni, hogy a viciális pályák is kiépítésenek. Szükséges továbbá, hogy vasutainknak magyar igazgatása legyen, valamint az is, hogy az állam az eddigmél nagyobb mérvben befolyjon a vasutakra, főleg a garantírozottakra, és hogy a hazai vasutak a beföldi gyárakat különösen előnyben részesítsék.

Szükséges lesz törvényhozással intézkedni arról is, hogy a vasutaink egymásközi viszonyai szabályoztassanak, mert ezen viszonyoknál rendeltetéseknél megkérdezők szolgáltatást okot, és mindaddig, míg ezek tisztázva nem lesznek, míg a vasutaink függő kérdéssel lebonyolítva nem lesznek, a magyar vasuti rendszer helyesen és célszerűen tisztába hozható, a kamat garancia lejjebb szállítható nem lesz.

Ezután átter a miniszter tárgya második főtárgyára, a v i z s a b á l y o z á s r a, a v i z i utat rendezésének kérdésére, hol szerinte sokkal kevesebb történt, mint a mennyinek kellett volna történnie s az ország viszonyai mulhatatlan megkövénítik, hogy e téren is tövénjenek befektetések és főleg az alföld vára várja az udvös intézkedést. Erheb képest kijelenti a miniszter, hogy ő ezen irányban nagy figyelmet fordított és szükségesnek tartja, hogy most midőn nem lehetett e tekintetben semmit tenni, mert ennek keresztül vitelehez nagy intézkedések kelnek, a tervezetek és viszonyiránt tanulmányozások eszközöltessenek, hogy ha majd szerencsésnek bizonyok jönek, lehessen ez irányban tenni, és az ország felvirágzásának ezen főforrását akkor életbe léptetni. (Élénk helyesség).

Egy körülmenyt érint meg még. — Magyarországnak főcsatornája — ugymond — a Duna, ezen Dunát mint forgalmi eszközt igenis használja az ország, de nem használja ki ma még azon mértékben, melyben azt kihasználni kellene és lehetne. A házban már egyszer hosszas vitát keltett egy eszme, melynek keresztülvitelére tervezte volt, és ez a láncházok eszméje. A közlekedésnek ezen egy eszközt úgy akarják a miniszter életbe léptetni, hogy azon igen sok panaszra okot adó diffe-renciális szállítást, a mely jelenleg a Dunán végzik, ezen láncházoknak életbe léptetése által úgy lehetne modernálni, hogy Budapest semmi feleketében hátrányban ne legyen. (Helyesség).

A mi tárgya 3-ik részét az utakat illeti azokra nézve már most előre jelzi, hogy az útszak folyamában két törvényjavaslattal fog befejezteni, melyek ez irányban a követendő rendszer szabályozni fogják, és azon alkalmossal lesz helye a nézeteket tüzetesen kifejteni, a melyek e tekintetben a kormányt vezették. Ma csak annyit jelent ki, hogy szükségesnek tartja, hogy a jelenlegi nagy mérvű kezelési költségek az állam költségéből terheljék; mint másképp értetni nem lehet, minthogy ha ezen utaknak nagy része, a mennyiben azok megszűnnek főfontosságú birtak, mint- hogy valamely vasutal, csatornával vagy más közlekedési eszközzel párhuzamosan futnak és katonai szempontból nem mulhatatlanul szükségesek azt, hogy az állam kezében maradjanak, — ezen utak, a törvényhatóságok fognak kezelést végezt adatani.

Ragályi Ferdinánd: T. ház! A közlekedési miniszter ur azon kezdte beszédét, hogy elment a takarékoság azon hátraig, és azután hozta tette, hogy ha majd a közgazdasági törvény létre jön, többet fog megtakarítani. Engedje meg nekem, és úgy lát-zik csak olyan chaulouszerü dolog. Már a pénzügyminiszter ur is mondta és azt hiszem hogy a többi miniszter is fogják mondani, s erre majd fognak talán felvinni azokat a számokkal szerentek „bibeldőni”. Hanem a mi az exordium után jött, az be kell vallanom, örömet keltett bennem, hogy egyszer a miniszter padokról hallottam oly hangot, mely meggyőződéssel egészen megegyez, érem azt, a mi a t. miniszter ur a magyar nyelvre nézve mondott. Arra nézve is, a mi a vasutakról mondott, sok tekintetben, egy netezven vagyok. De a hid és ut-ván tekintetben meg vagyok vele egy véleményben. Ez olyan tárgy mely hosszas discussiót kíván.

En most átmenyek a közlekedési miniszterium költségvetésének általános tárgyalására. — Mi annak idején rámutattunk a kutorfórára, melyből csak nem minden bajunk erednek, kimutattuk az egyedüli módot, melyel szerütközni lehet. Most tehát meg azou óhajtatásomat nyilvánítom, hogy a közlekedési eszközökre vonatkozó törvényhozási intézkedések ezentel ne képezzenek pártkerdesi s ne legyen az főképp helyierdekek kérdése. De itt egyszerűsind szükséges, hogy mind a kormány, mind a többség jelet adja azon intenciójainak, hogy a bűnös, a bűnét a multa nézve is bűnhődjen. Nem fogunk csodalozni önk, ha ezen szóval „bűnös” legelőször is a keleti vasut jut eszembe. Bevallom uraim a mit történt a dolog. En azt akartam kérdeni a t. ősszminiszteriumtól, hogy ezen fámósus ügy hol nyugszik, most ezt nem tettem, mert épen most az úles alatt vettem a miniszteriumak előterjesztését, ahol arról is van szó. Nem akarok hosszas lenni uraim, egy kéresem van önök-höz, az hogy emelkedjék már egyszer a képviselők azon magaslatra, melyről kell, hogy mindig csak az egész ország érdeke legyen szemelőit és szá-

asszony egy мүkedvelő estélyen ígérték részt venni. Megannyi nyomós ok arra, hogy a sugó segedkedjék. Mert ne tessék hinni, hogy egyes

